

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Поплавської Аліни Вікторівни «Особливості підтримання публічного обвинувачення прокурором у справах про кримінальні правопорушення, вчинені у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертація А.В. Поплавської «Особливості підтримання публічного обвинувачення прокурором у справах про кримінальні правопорушення, вчинені у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ 31 жовтня 2022 року (протокол № 3). Тема відповідає науковому напрямку «12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» у межах спеціальності 081 «Право».

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації А.В. Поплавської «Особливості підтримання публічного обвинувачення прокурором у справах про кримінальні правопорушення, вчинені у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг», підготовлений за результатами попереднього розгляду цієї дисертації та її доопрацювання і публічної презентації А.В. Поплавської наукових результатів зазначеної дисертації, який відбувся 31.05.2024 року (протокол розширеного засідання кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 17/1 Донецького державного університету внутрішніх справ).

Рецензенти:

1) професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Волобуєв А.Ф.;

2) доцент кафедри поліцейської діяльності ЛННІ ім. Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Головкін С.В.;

3) завідувач кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Удод А.М.

За результатами засідання було складено наступний висновок.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Вже четвертий десяток років незалежності держава Україна бореться з

пострадянським мисленням та поведженням в органах державної влади і місцевого самоврядування до громадян. Взаємовідносини людини і держави у нашій країні ще мають позбутися зверхнього відношення останніх до представників суспільства та забезпечити їх взаємодію на принципі забезпечення дотримання, у першу чергу, прав і свобод представників суспільства. У демократичній країні держава повинна працювати для людей, а тому сфера надання суспільних послуг і реалізація функцій органів місцевого самоврядування і державної влади перебуває під постійною увагою суспільства. Усвідомлення вказаної необхідності пов'язане із упровадженням змін у законодавстві України із запобігання та протидії корупції, які у першу чергу стосуються відповідальності у кримінальних правопорушеннях у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної наданням публічних послуг. Так, у статті 45 КК визначено умовно вичерпний перелік корупційних кримінальних правопорушень, додані спеціальні статті щодо кримінальної відповідальності за правопорушення у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; внесені зміни у диспозиції та санкції статей розділу XVII КК; декларовано заборону звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення корупційних кримінальних правопорушень у зв'язку з дійовим каяттям, примиренням винного з потерпілим, у зв'язку з передачею особи на поруки та у зв'язку із зміною обстановки. Також вже восьмий рік функціонує інституційно незалежний орган - НАБУ, на який покладено попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, що належать до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. У свою чергу, в КПК визначено процесуальний статус прокурора у кримінальному провадженні як процесуального керівника за досудовим розслідуванням, який у подальшому здійснює підтримання публічного обвинувачення в суді. Забезпечення протидії кримінальним правопорушенням у вивчаємій сфері посилюється Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою, на яку, зокрема, покладається здійснення нагляду за додержанням законів у ході слідства, яке проводять органи НАБУ, та підтримання публічного обвинувачення у відповідних кримінальних провадженнях. Таким чином, активізація наукових досліджень проблематики підтримання публічного обвинувачення у кримінальних правопорушеннях досліджуваної категорії на даний час є вкрай необхідною, оскільки судова практика відчуває потребу у підвищенні ефективності підтримання публічного обвинувачення в таких кримінальних правопорушеннях. Питання, що стосуються кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності досліджують такі українські вчені, як В. Базилевич, З. Варналій, Я. Жаліло, О. Власюк, І. Мазур, А. Мокій, А. Сухоруков, Ю. Харазішвілі. Проблеми правопорушень у сфері службової діяльності, висвітлено у працях Л. Аркуші, А. Гайдука, М. Камлика, М. Мельника, Є. В. Невмержицького, О. Терещука, М. Хавронюка, а також закордонних науковців Б. Волженкіна, Гределанда, М. Костеннікова, С. Коткіна, Р. Клітгарда, В. Мілера, С. Роуз-Екерман, А. Шайо. Обґрунтування окремих дисертаційних положень стане можливим завдяки

працям, присвяченим дослідженню статусу прокурора на різних етапах кримінального провадження, С. Альперта, М. Бажанова, І. Гловюк, Ю. Грошевого, В. Зеленецького, О. Капліної, П. Каркача, В. Маляренко, О. Михеєнко, Л. Удалової, С. Шумиліна. Роботи вказаних науковців є фундаментом для подальшого вдосконалення протидії злочинності у службовій діяльності та професійній діяльності, пов'язаній з наданням публічних послуг. Поряд з цим, в умовах проведення агресивної війни на території України, необхідності акумулювання українського суспільства на боротьбу з зовнішнім ворогом, толерантність до корупції в органах державної зводиться до нуля. Це вимагає від правоохоронних органів, і в першу чергу від органів прокуратури, забезпечувати у кримінальних провадженнях зазначеної категорії належний рівень представлення обвинувачення та забезпечення максимально швидкого та об'єктивного притягнення винних до відповідальності в міру своєї вини. Вказане обумовлює необхідність виховання у державних обвинувачах високих професійних навичок та вмінь. Таким чином, окреме комплексне дослідження особливостей підтримання публічного обвинувачення у кримінальних правопорушеннях вивчаємої категорії є вкрай необхідним на даний час. У ході дослідження виявлені характерні особливості підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, охарактеризовані проблеми, які виникають у ході реалізації прокурором покладених на нього функцій, за результатами дослідження обґрунтовані пропозиції, які спрямовані на вирішення наявних кримінальних процесуальних задач. Вказані обставини стали передумовою обрання цієї теми дисертації, визначили об'єкт та предмет дослідження.

Тему дисертації визначено відповідно до Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції; Закону України від 14.10.2014 №1700-VII «Про запобігання корупції»; Антикорупційної стратегії на 2021 – 2025 роки (Закон України від 20 червня 2022 року № 2322-IX), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022 – 2026 роки (Наказ Міністерства освіти і науки від 03.02.2022 №109), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ (МВС) України від 11 червня 2020 року № 454). Тему дисертації затверджено Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ 31 жовтня 2022 року (протокол № 3).

2. Наукова новизна результатів дослідження.

У дисертації А.В. Поплавської на підставі концептуальних узагальнень кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, вперше в Україні виконано комплексне наукове дослідження проблем підтримання публічного обвинувачення в суді щодо кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної

діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Аналіз дисертаційної роботи А.В. Поплавської дає підстави констатувати, що в ній особисто здобувачем сформульовано низку положень, висновків і пропозицій, які містять елементи новизни. Зокрема,

вперше:

– визначені характерні особливості доказування наявності кримінального правопорушення в злочинах у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Виділені додаткові обставини, крім загальних особливостей розслідування службових злочинів, які необхідно встановити при здійсненні досудового розслідування зловживання владою або службовим становищем, перевищення влади або службових повноважень, службової недбалості;

– зазначені основні етапи та виокремлені особливості підготовки прокурора до підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, охарактеризована тактика прокурора у судовому провадженні зазначеної категорії справ;

– виділені етапи судового слідства у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: допит обвинуваченого, свідків, викривача, дослідження матеріалів кримінального провадження, висновків експерта, допит експерта.;

удосконалено:

– характеристики прямого та перехресного допитів; тактика прокурора на стадії з'ясування обставин та перевірки їх доказів;

– систематизацію виступу прокурора в судових дебатах у кримінальних правопорушень, вчинених у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, складовою якої є аналіз та оцінка доказів, досліджених у судовому провадженні як центральна і найважливіша частина промови публічного обвинувача;

– класифікацію типових форм, етапів отримання доказів у кримінальних провадженнях у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

дістало подальшого розвитку:

– систематизація кримінальної характеристики злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; розмежування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг з корупційними правопорушеннями;

– стан розвитку наукових знань щодо визначення поняття обвинувачення як процесуальної функції прокуратури, джерел вказаної функції, а також моменту, з якого воно набуває статусу публічного;

– особливості проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях вказаної категорії, виділено категорії залучення до провадження конфіденційних співробітників,

призначення судових експертиз, тощо;

– наукове бачення найбільш ефективних НСРД (контроль за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, використання легендованих осіб), які потребують здійснення під час встановлення фактів та розслідування службових злочинів з визначенням шляхів удосконалення організації й тактики їх проведення, легітимізації;

– процесуальні особливості відкриття матеріалів кримінального провадження у справах про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

– особливості підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Наукова обґрунтованість вищевикладених наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується наведеною аргументацією, логічною несуперечливістю, відповідністю принципам науки кримінального процесу та криміналістики. Всі питання, що охоплюються предметом дослідження, спираються на належну нормативно-правову і теоретичну джерельну базу.

Достовірність отриманих наукових результатів забезпечується використанням загальних і спеціальних методів наукового пізнання (історико-правовий, діалектичний, формально-логічний, системно-структурний, логіко-юридичний, моделювання, статистичний методи). Їх комплексне використання дало змогу на належному науковому рівні вирішити основні завдання та досягти поставленої мети дисертаційної роботи – на підставі аналізу теоретичних положень і нормативно-правових основ щодо охарактеризування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, повноважень прокурора при підготовці до підтримання публічного обвинувачення в суді, визначити особливості судового провадження в кримінальних справах даної категорії.

Дисертація написана грамотною українською мовою, оформлена відповідно до вимог наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Мовностилістична культура роботи достатньо висока. Список використаних літературних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації оформлені з дотриманням встановлених вимог.

3. Теоретичне і практичне значення отриманих наукових результатів дослідження. Розроблені та розвинуті теоретичні положення, викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у таких сферах:

- у *правотворчості* – при підготовці проектів законів про внесення змін та доповнень до КПК стосовно здійснення процесуального керівництва у кримінальному провадженні, зокрема підтриманні публічного обвинувачення

в суді щодо злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

- у *правозастосуванні* – при забезпеченні участі прокурорами у судах під час підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, вчинені у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

- у *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження питань забезпечення участі прокурора у кримінальному провадженні, а також вивчення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

- у *навчальному процесі* – при підготовці та проведенні лекцій, семінарських і практичних занять з курсу кримінального процесу та інших дисциплін кримінального циклу у вищих юридичних навчальних закладах і на юридичних факультетах.

4. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації Поплавської Аліни Вікторівни, висвітлено в 9 наукових публікаціях, з яких чотири одноосібні розділи у колективних монографіях, опублікованих у країні Європейського Союзу з присвоєнням UDC та міжнародного номера ISBN, що рекомендовані до друку вченими радами закладів та пройшли рецензування, п'ять тез наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Наукові статті, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Поплавська А.В. Правова природа підтримання публічного обвинувачення в суді. *Деліктологія: Монографія. Під загальною редакцією І.М. Копотуна, С.В. Петкова, Р. Поліан.* Куновіце: Академія ГУСПОЛ : 2021, Т. 3 – С. 311-327.

2. Поплавська А.В. Деякі аспекти загальної характеристики злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Деліктологія: Монографія. Під загальною редакцією І.М. Копотуна, С.В. Петкова, Р. Поліан.* Куновіце: Академія ГУСПОЛ : 2021, Т. 4 – С. 236-259.

3. Поплавська А.В. Шляхи формування слідчим та прокурором доказової бази у справах про кримінальні правопорушення, вчинені у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Деліктологія: Монографія. Під загальною редакцією І.М. Копотуна, С.В. Петкова, Р. Поліан.* Куновіце: Академія ГУСПОЛ : 2021, Т. 5. С. 408-434.

4. Поплавська А.В. Деякі особливості підтримання публічного обвинувачення у кримінальних правопорушеннях, вчинених у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням

публічних послуг. *Деліктологія: Монографія. Під загальною редакцією І.М. Копотуна, С.В. Петкова, Р. Поліан. Куновіце: Академія ГУСПОЛ : 2023, Т. 8. С. 134-160.*

Опубліковані тези доповідей, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Поплавська А.В. Деякі питання поняття підтримання публічного обвинувачення в суді. *Актуальні дослідження правової та історичної науки.*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інт.-конф. (м. Тернопіль, 11 березня 2021 р.). Вип. 30. Тернопіль, 2021, С. 29-34.

2. Поплавська А.В. Сутність і зміст підтримання публічного обвинувачення в суді. *Наука та освіта в сучасному суспільстві: актуальні питання та інноваційні дослідження* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Куновіце, Чеська Республіка, 27-28 березня 2021 року). Академія ГУСПОЛ, 2021. С.7-14.

3. Поплавська А.В. Особливості об'єкта злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Актуальні тенденції сучасних наукових досліджень* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Куновіце, Чеська Республіка, 30-31 липня 2021 р.). Академія ГУСПОЛ, 2021. С.57-65.

4. Поплавська А.В. Особливості отримання доказів у кримінальних провадженнях у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. (м. Рівне, 25-26 листопада 2021 р.). Рівне: Видавничий дім «Гельветика», 2021, ч. 1 С. 162—167.

5. Поплавська А.В. Деякі особливості класифікації злочинів, вчинених у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Мультидисциплінарні наукові дослідження і інновації* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Куновіце, Чеська Республіка, 17-18 листопада 2021 р.). Академія ГУСПОЛ, 2021. С.37-43.

Зазначені публікації містять належне обґрунтування отриманих наукових результатів, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідає встановленим вимогам, характеризуються повнотою викладу матеріалів дисертації, опубліковані у різних випусках (номерах) наукових періодичних видань. Серед наведених публікацій немає таких, в яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що вже зараховані за темою дисертації. Опублікування результатів дисертації Поплавської Аліни Вікторівни «Особливості підтримання публічного обвинувачення прокурором у справах про кримінальні правопорушення, вчинені у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» відповідає вимогам, встановленим п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507).

5. Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження.

Основні положення та наукові висновки є обґрунтованими, базуються на аналізі літератури з тематики дослідження та узагальненні практики застосування національного законодавства (усього – 244 найменування).

Структура дисертаційного дослідження А.В. Поплавської відповідає визначеній меті та поставленим завданням дослідження. Робота складається з анотацій, із вступу, 3-х розділів, які включають 11 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Виявлені під час попереднього обговорення дисертації недоліки були усунуті дисертантом у встановлені строки.

Загальний висновок

З урахуванням викладеного представлена дисертаційна робота Поплавської Аліни Вікторівни «Особливості підтримання публічного обвинувачення прокурором у справах про кримінальні правопорушення, вчинені у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» відповідає встановленим вимогам, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення і рекомендується до захисту.

**Головуючий на розширеному засіданні
кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1 ДонДУВС
доктор філософії в галузі права**

Андрій КРУШЕНИЦЬКИЙ

10 червня 2024 року

Підпис Андрія Крушеницького засвідчую

**Начальник відділу
документування службової діяльності**

Юлія МЕРКУЛОВА

